

„Revitalizace stromů ve starém centrálním parku v Praze – Dubči“

**Dokumentace k ukončení, převzetí a vyhodnocení akce
realizovanou s finančním příspěvím Hlavního města Prahy
a M.Č. Dubeč**

Občanským sdružením Spokojená obec



Zhotovitel:

Arbonet, s.r.o., Dolská 2486/12, 193 00, Praha 9 - Horní Počernice
Tel. 603 465612, e-mail: info@arbonet.cz

2009

1. Výchozí stav a cíl projektu

1.1 Stručný popis lokality a cíl projektu

Centrální park v Dubči je jakýmsi zeleným trojúhelníkem na rozcestí dvou významných páteřních komunikací v centru této Městské části. Vzhledem k blízkosti školy, Sokola a prodejny potravin, je park pro chodce „zelenou spojnici“ velice frekventovaných míst. Má tedy v jistém slova smyslu význam hlavně pro průchozí. Přesto však se tato zelná plocha nabízí k odpočinku na lavičkách a vzhledem k umístěnému památníku má i svůj nepřehlédnutelný kulturní program.

Po několik desetiletí byla však péče o kompozici a funkci parku poněkud chaotická. Nekoncepční nahodilé dosady dřevin, pokus o kombinaci parterového a přírodně krajinářského uspořádání vegetačních prvků se sítí pravidelných cest rozhodně nevytváří harmonický dojem. Ve výchozím stavu bylo v prahu velké množství starých, nemocných a staticky nevyhovujících stromů a zároveň však dospívající jedinci včetně mladých dosadeb. Z neodstraněných pařezů vyrážely výmladky, svým charakterem připomínající spíše neudržované křoviny.

Proto se O.S. Spokojená obec rozhodlo pomoci zahájit projekt revitalizace celého parku. V první řadě nechala M.Č. Dubeč zpracovat dendrologický průzkum s vyhodnocením funkčního, estetického a kompozičního potenciálu s návrhem potřebných opatření. Na základě tohoto dokumentu se rozhodlo O.S. zrealizovat 1. etapu revitalizace, kterou tvoří tento vyhodnocovaný projekt. Jelikož celková revitalizace by byla poměrně finančně náročná, obdrželo od MČ pro tuto akci část finančních prostředků, a dále **s finančním příspěvím Hlavního města Prahy pomocí grantu mohla být 1. etapa realizována.**

Cílem v této chvíli již realizované 1. etapě bylo odstranění staticky, zdravotně či kompozičně nevyhovujících dřevin, ošetření stávajícího stromového patra, uvolnění prostoru pro dorůstající dřeviny, výchova mladých stromů a odstranění nových i starých pařezů tak, aby trávníková plocha působila kompaktně a byla i dobře udržovatelná.

Dalším krokem, kterým se po dokončení této části revitalizace bude zpracování studie nové koncepce parku včetně revize stávající sítě pěších cest, parkového mobiliáře a případných dosadeb dřevin, kterých však s ohledem na stále velkou v hustotu a věkovou dverzitu nebude mnoho.

1.2 Výchozího stav - fotodokumentace



Hustý zápoj korun vzrostlých stromů vedl k přeštíhlení korun (obrázek vlevo), řada starých stromů byla již ve špatném zdravotním stavu. Zejména trnovníky byly již značně proschlé, postupně odumíraly a nezřídka padaly velké živé větve v důsledku hniloby. Viz obrázek vpravo. Zvláště stromy u silnice byly ve špatném zdravotním stavu (obrázek uprostřed).

Zpráva o průběhu a realizaci projektu

2.1 Výchozí zadání a náhradní výsadby

Na základě návrhu opatření pro realizaci projektu (viz příloha – výchozí návrh realizovaných opatření) požádala MČ Praha Dubeč o povolení ke kácení nevyhovujících stromů. Při místním šetření orgánu ochrany přírody a krajiny (OOPK) došlo k dohodě snížit počet stromů k odstranění o 4 ks. U stromu č. 2 bylo snahou zapěstovat již vzrostlý pařezový výmladek jako plnohodnotný strom. U poškozené mladé lípy je možné její dodatečné zapěstování a u trnovníků č. 61 a 63 je snaha o dočasné zachování po obvodové redukci koruny a instalaci vazby.

S ohledem na velkou hustotu stromů v parku a dostatečný počet mladých dorůstajících jedinců byla uložena náhradní výsadba 4 ks stromů mimo centrální park. MČ se proto rozhodla dosadit 4 chybějící ks lip do stromořadí u městského hřbitova a sjednotit tak výrazný krajinný liniový prvek. S ohledem na agrotechnické lhůty byla tato výsadba provedena ještě před pokácením stromů. Přestože výsadby nebyly součástí žádosti o dotaci ani projektu realizace, zařadila ji MČ do jedné realizace, avšak hrazena byla zvlášť plně z prostředků MČ.



Náhradní výsadba za pokácené stromy v parku doplnila chybějící mezeru ve významném liniovém prvku – lipového stromořadí u hřbitova v Dubči. Toto stromořadí tvoří významnou pohledovou dominantu Dubče, viditelnou již z velké dálky. Výsadba nebyla součástí žádosti o dotaci, ale byla součástí celkového záměru postupné revitalizace zeleně Městské části Praha – Dubeč.

2.3 Realizace řezů a vazeb stromů

Práce byly zahájeny v prosinci 2009 ihned po podepsání smlouvy o dílo. S ohledem na blížící se konec roku i blížící nástup zimy, probíhaly velmi intenzivně. Jako první byly provedeny výchovné, zdravotní, bezpečnostní a redukční řezy včetně vazeb a to v době, kdy ještě nebyly mrazy. Tyto řezy měly za účel posílit stávající stromové patro, zajistit dobrou provozní bezpečnost, vylepšit estetickou a kompoziční funkci a prodloužit životnost ošetřených stromů. Všechny tyto zásahy byly prováděné s pomocí stromolezecké techniky na základě následujících charakteristik:

Zdravotní řez (RZ) - hlavním cílem tohoto komplexního ošetření je odstranění větví suchých, mechanicky poškozených, odumírajících, zavěšených, křížících se a vzájemně se odírajících. To vše při zachování charakteristického habitu daného taxonu. Zdravotní řez je zaměřen na posílení vitality stromu, provozní bezpečnosti, ale také na odstranění defektů, které jsou v této době již patrné, ale v plné míře by se projevil až s odstupem několika let (např. počínající tlaková větvení apod.)



Úprava podchodné a podjezdné výšky koruny (ÚPV) – citlivé vyzvednutí báze koruny u stromů, jejichž větve zasahují do profilu projíždějících automobilů nebo procházejících chodců. Spodní větve jsou odstraňovány nebo zakracovány do takové výšky, aby neklesaly pod kritickou úroveň (u pěších komunikací je zpravidla 2,5 m, u pojezdných 3,5 – 5 m v závislosti na druhu dopravy). Úprava podjezdné výšky se provádí s účinkem na několik příštích let, tak aby nebylo nutné zásah provádět každoročně (neplatí při etapizaci zásahu).

Bezpečnostní řez (RB) - Hlavním cílem tohoto ošetření je zajištění provozní bezpečnosti. Odstraňují se větve suché, mechanicky poškozené a odumírající. Zásah je prováděn na větvích o průměru nad 2,5 cm. Tento typ řezu je zaměřen účelově pouze na zajištění aktuální provozní bezpečnosti. Jeho cílem není řez větvení, která se problematickými mohou stát až s odstupem několika let. Bezpečnostní řez řeší aktuální statické problémy a zahrnuje i prevenci velmi pravděpodobného zlomení větví vinou velké hmotnosti a délky větví, přeštlíhlených větví, tlakových větvení, hnilob, dutin apod.

Redukční řez (RŘ) - řez s cílem snížit těžiště koruny (obvodová redukce) nebo jednotlivých větví (lokální odlehčení), dále odstranit části koruny vrůstající např. do fasád budov, oken, okapů, střech, veřejného osvětlení, el. vedení apod. Zásah musí být proveden citlivě při zachování druhově charakteristického habitu ošetřovaného jedince a maximálním přizpůsobení velikosti a tvaru koruny funkčním požadavkům stanoviště.



Před redukčním řezem



Po obvodovém redukčním řezu

Výchovný řez (RV) – cílem výchovném řezu je kvalitní založení koruny tvarově charakteristické pro daný druh či kultivar, nebo funkční pro dané stanoviště. Provádí se zpravidla do 10-15 let po výsadbě, přičemž plynule přechází do některého z technologických typů řezu údržovacího (např. řez zdravotní). Tento řez si klade za cíl:

1. dosáhnout druhově charakteristického, staticky stabilního tvaru koruny a připravit podmínky pro bezproblémový rozvoj při zachování optimální fyziologické vitality jedince
2. přizpůsobit velikost a tvar koruny funkčním požadavkům stanoviště (např. úpravou podchodné, podjezdné výšky, redukce koruny směrem k budovám, veřejnému osvětlení tvarovací řezu, apod.)

Kromě větví poškozených, příp. i suchých, je nutné odstranit konkurenční (kodominantní) větvení, navzájem se křížící větve, větve se zarůstající kůrou do úžlabí (tlaková větvení), větve směřující do koruny nebo korunu zahušťující apod. Úprava koruny se provádí především prosvětlováním. Větve se v tomto případě odstraňují řezem "na větvní límeček" stejně jako u dospělého stromu. Zakracování se provádí pouze v případech redukce větve s ostrým úhlem nasazení s cílem odklonění a zapěstování plnohodnotné postranní větve, nebo při postupné redukci větve s cílem úplného odstranění. Zakrácení větví by mělo být provedeno řezem na vnější větev (u velmi mladých stromů příp. na postr. pupen) přičemž ponechaná větev by neměla mít menší průměr než 1/3 průměru odříznuté části.



Specifickým případem u výchovného řezu je úprava podchodné (podjezdné) výšky stromu, čili výšky v níž se kmen větví v korunu. Alejové stromy by měly být distribuovány s korunkou založenou cca ve 2,5 m (v závislosti na druhu, kultivaru a stáří). To je

výška vhodná pro pěší zóny. V případě stromů na okrajích silnic je třeba v závislosti na výšce projíždějících vozidel dodržet podjezdový profil volný až do výšky 4.5 m. Pakliže daný jedinec na stanovišti nevyhovuje těmto parametrům je třeba postupnými zásahy (citlivým provedením řezu) upravit korunu do požadovaných parametrů.

Statické zajištění preventivní vazbou (VDH – vazba dynamická horní, VDD - vazba dynamická dolní) – instalace preventivní (zpravidla syntetické) vazby, jejímž úkolem je zachycení pádu větví nebo celých částí korun při jejich eventuálním odlomení. V tomto případě byl použitý systém vazeb COBRA a ARCO Standard.



Instalace dvouúrovňové dynamické vazby na strom č. 61 po redukčním řezu (vlevo). Detail instalace vazby na strom č. 56 (nahore).

2.4 Pokácení nevhodných dřevin

Kácení (KS) – kácení stromu zpravidla ve ztížených podmínkách (po částech nebo s usměrněním směru pádu). Krajní řešení zajištění provozní bezpečnosti nebo nutné pěstební opatření.

V prostřední fázi prací byly pokáceny nevyhovující stromy. Drtivá většina z nich byla v nevyhovujícím zdravotním stavu i provozní bezpečnosti. V nedávné minulosti došlo k opakovaným pádům velkých větví v důsledku interní hniloby. Zvláště stromy podél silnice na Dubeček byly ve velmi špatném stavu.

S ohledem na blízkost komunikací, cestiček a okolních stromů, bylo kácení všech stromů ve ztížených podmínkách s použitím stromolezecké techniky. Jednotlivé části korun se odřezávaly postupně z lana a pád zbylých torz kmenů byl usměrňován.



2.3 Odstranění pařezů

Součástí asančních prací v parku bylo i odfrézování starých pařezů po dřívě pokácených stromech a samozřejmě vyfrézování pařezů nově vzniklých. Jejich odstraněním se jednak výrazně omezí nebezpečí tvorby pařezových a kořenových výmladků, zvýší se estetický úroveň celkového vzhledu parku, umožní se případná dosadba nových stromů a v neposlední řadě se zjednoduší sekání trávnickových ploch.



2.4 Zpracování větví, dřevní hmoty a její využití

Veškerá vyřezaná dřevní hmota byla využita způsobem prevence vzniku odpadu. Větve do průměru 10 cm byly na místě seštěpkovány a štěpka složena na obecní mezideponii pro další využití jako mulč. Dřevo o průměru nad 10 cm bylo rozřezáno a rovněž odvezeno na obecní mezideponii pro využití jako palivové dřevo. Zbylé, minimálních drobných částí, které nebylo možné seštěpkovat bylo odvezeno do smluvní kompostárny firmy Gartensta na katastrálním území MČ Praha – Dubeč.



Štěpkování větví do prům. 10 cm



Odvoz dřeva o průměru nad 10 cm



Obecní mezideponie štěpky a dřeva

2. Konečný stav po provedení zásahů

Veškeré práce byly provedeny do konce roku 2009 ještě před napadením sněhu. Jediné čemu zabránil napadlý sníh bylo konečné detailní vyhrabání pilin po frézování pařezů. To však již nesouvisí s naplněním obsahu projektu a bude realizováno s celkovým jarním úklidem parku po rozpuštění veškerého sněhu.

I přesto, že stromy jsou v tuto chvíli bez listů, je na první pohled čitelné prosvětlení parku, vytvoření kompaktnějších travnatých ploch. Z korun zmizely suché větve, stromy působí upraveným a příjemným dojmem. Znatelný je i výchovný řez mladých stromů, které mají jasně formované osy a kosterní větvení. Velice kladně lze také hodnotit uvolnění prostoru kolem pomníku, který má tvořit jakýsi střed, či dispoziční dominantu. Ta byla hustotou okolních stromů potlačena.

V neposlední řadě je třeba zdůraznit výrazné posílení provozní bezpečnosti zbylých stromů, které jsou stabilizovány buď řezem, nebo preventivními vazbami. Pokud nedojde k extrémním výkyvům počasí (jako byl např. Kyřil), lze označit park po realizaci projektu z hlediska stromů za bezpečný.

Realizace projektu splnila očekávání MČ Praha Dubeč jako výchozí stav pro další zlepšení stavu zeleně v obci. Následujícími kroky bude zpracování studie využití, programové náplně a zlepšení kompoziční hodnoty parku. Ve třetí fázi pak na základě prováděcího projektu budou



realizovány nové sadový úpravy včetně vylepšení systému pěších cest, mobiliáře a posílení významu pomníku.

Centrální park V Dubči potvrdí svoje pojmenování nejen polohou, ale také funkcí a významem.



3. Přílohy

Fotodokumentace z realizace projektu a skutečného stavu díla

Dne 15. 1. 2010

.....
Ing. Pavel Wágner - jednatel

Arbonet, s.r.o.

Dolská 2486/12, Horní Počernice

193 00, Praha 9

IČ: 28201906, DIČ: CZ28201906

Zapsaná do OR: MS v Praze, C.132450

tel.: +420 603 816 296, +420 603 465 612

e-mail: info@arbonet.cz

internet: www.arbonet.cz

Bankovní spojení – č. ú. **218314651/ 0300** ČSOB a.s.,

